



Summaria Europensia 2/2004

Käesolev Summaria Europensia koondab 2004ndal aastal Eesti Rahvusraamatukogu referaatväljaannetes *Summaria Socialia* ning *Summaria Iuridica* ilmunud eestikeelseid kokkuvõtteid välisajakirjades Euroopa Liidu teemal avaldatud artikleid.

EUROSKEPTITSISM

Taggart, Paul; Szczerbiak, Aleks. Contemporary euroscepticism in the party systems of the European Union candidate states of Central and Eastern Europe. *European Journal of Political Research*. Vol. 43 (2004), no. 1, p. 1-27.

EURO

Cohen, Benjamin J. Global currency rivalry: can the euro ever challenge the dollar? *Journal of Common Market Studies*. Vol. 41 (2003), no 4, p. 575-595.

EUROOPA LIIDU NAABRUSPOLIITIKA

Gavin, Brigid. Trade and investment in the wider Europe : EU neighbourhood policy for enhanced regional integration. *Journal of World Investment*. Vol. 4 (2003), no. 5, p. 893-908.

EUROOPA PARLAMENT

Selck, Torsten J; Steunenbergh, Bernard. Between power and luck: the European Parliament in the EU legislative process. *European Union Politics*. Vol. 5 (2004), no. 1, p. 25-46.

TULUMAKS JA EUROOPA LIIT

Kari S. Tikka. Tuloverosuvereniteetin kaventuminen lainsäätäjän haastena *Lakimies* (2003), no. 7-8, s. 1184-1197.

EUROOPA LIIT JA ÕIGUS LIIDUST LAHKUDA

Raymond J. Friel. Providing a constitutional framework for withdrawal from the EU: Article 59 of the Draft European Constitution. *International and Comparative Law Quarterly*. Vol. 53 (2004) no. 2, p. 407–428.

EUROOPA LIIDU INIMÕIGUSTE POLIITIKA

Andrew Williams. EU human rights policy and the Convention on the Future of Europe: a failure of design? *European Law Review*. Vol. 28 (2003) no. 6, p. 794–813.

GEENMUUNDATUD TOIT JA EUROOPA LIIT

Sara Poli. The overhaul of the European legislation on GMOs, genetically modified food and feed: mission accomplished. What now? *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. Vol. 11 (2004) no. 1, p. 13-45.

EUROOPA LIIDU KEELEPOLIITIKA JA HEA HALDUSTAVA

Miriam Aziz. Mainstreaming the duty of clarity and transparency as part of good administrative practice in the EU. *European Law Journal*. Vol. 10 (2004) no. 3, p. 282-295.

RAHVUSVAHELINE TERRORISM JA EUROOPA LIIDU MIGRATSIOONIPOLIITIKA

Elsbeth Guild. International Terrorism and EU Immigration, Asylum and Borders Policy: The Unexpected Victims of 11 September 2001
European Foreign Affairs Review. Vol 8 (2003), no. 8, p. 331-346

Autori arvates ei ole kindlat suhet ELi sunniviisiliselt saabunud migrantide ja terrorismi vahel Euroopas. Sunnitud migrandid liigitatakse Euroopa Liidu liikmesriikide poolt tavaliselt varjupaiga otsijateks või pagulasteks.

Esimene Euroopa Liidu justiits- ja siseküsimuste nõukogu kohtumine peale USA terrorirünnakuid oli täielikult pühendatud Euroopa Liidu vastukajale võitluses terrorismiga. Koostööd otsustati laiendada järgmistes valdkondades: juriidiline ning politsei ja salaluure organite koostegevus, partnerlus USAga ning meetmete rakendamine välispiiridel.

Immigratsiooni ja asüüli puudutavad küsimused muutusid eriti aktuaalseks peale selgumist, et 11. septembri terroriaktides kahtlustatavad on USAs elavad välismaalased. ELis keskenduti enam piiridele ja nende kontrollimisele. Piiride sõltumatusel ja terviklikkusele on kõige suuremaks ohuks just oma kodumaalt lahkuma sunnitud migrandid, kellest enamus on pärit peamiselt moslemi riikidest.

Sõjas terrorismiga ei seista silmitsi mitte niivõrd konkreetsete riikidega, vaid indiviididega, kes suuremal või vähemal määral tegutsevad koos. Riik, kus

vaenulikku tegevust läbi viiakse, ei pruugi tingimata olla sõtta kaasatud, vaid on lihtsalt kohaks, kus sõda toimub.

1951. aasta ÜRO pagulasseisundi konventsiooni ja selle 1967. aasta protokolliga on riikidel kohustus mitte saata inimesi tagasi riiki, kus nad kardavad tagakiusamist rassi, religiooni, rahvuse, sotsiaalsesse guppi kuuluvuse või poliitilise arvamuse olemasolu pärast. Need tingimused ei kehti aga inimestele, kelle puhul on põhjust arvata, et nad on toime pannud inimsuse või rahu vastase, samuti sõjakuriteo vms. Piirid välismaalaste väljasaatmisele seab ka Euroopa inimõiguste konventsioon, mis keelab piinamist, ebainimlikku või alandavat kohtlemist või karistamist kartvate inimeste riigist välja saatmist, sõltumata asjaolust, kas tegemist on rahvusvaheliste terroristidega või mitte.

Uuringud näitavad, et maailmas on olemas ligi 109 juriidilist definitsiooni terminile "terrorism". Mõnel riigil on olemas pikk terrorismivastase seadusandluse ajalugu (nt Ühendkuningriigil). Ka Euroopa Liidul on ühine seisukoht terrorismi suhtes. Kuigi ELis tajutakse, et terrorism on seotud isikute vaba liikumisega, ei ole selle tagajärjeks siiski piiride sulgemine. Autor toob näitena Inglismaa ja Põhja-Iirimaa ning Hispaania ja Prantsusmaa piirid, mida nähakse just põhiliste terroristide liikumise paikadena.

ELi määrus, millega loodi ühine andmebaas varjupaiga taotlejate sõrmejälgedest, oli oodatav samm peale 11. septembri terrorirünnakuid. Asüülitaotlejate kohta informatsiooni ning sõrmejälgede kogumine liikmesriikides on muutunud intensiivsemaks. Suurt rõhku on pandud ka nimekirjade loomisele terroristidest.

Kokkuvõtvalt ütleb autor, et kuigi Euroopa Liidu liidrid väidavad, et terrorismivastane sõda ei ole kampaania islami vastu, näitab tegevus antud valdkonnas midagi muud.

Refereerinud Anneli Verro

TEENUSTE OSUTAMISE VABADUS

Menz, Georg. Re-regulating the Single Market: national varieties of capitalism and their responses to Europeanisation.

Journal of European Public Policy. Vol 10 (2003), no 4, p 532-553.

Artikkel analüüsib Euroopa Liidu poolt vastu võetud teenuse osutamise vabadust puudutavate õigusaktide koostamist ja elluviimist nelja riigi seadusandluses: Austrias, Prantsusmaal, Saksamaal ja Hollandis. Leiatakse, et rahvuslikud huvigrupid (nt kaubandusliidud, töötajate ühingud) kujundavad suuresti vastava ELi õigusaktide täideviimise strateegiat.

Artikli esimeses osas antakse lühike ülevaade vastavast kirjandusest: käsitletakse nii euroopastumist (*europeanization*) kui ka poliitilist ökonomiat. Teises osas analüüsitakse, kuidas rahvuslikud huvigrupid mõjutavad riikliku strateegia kujundamist ELi teenuste vaba liikumise põhimõtte osas ning hinnatakse nende tugevust eelpool mainitud riikides. Samuti uuritakse nende riikide pagulasregulatsioone.

Saamaks ülevaadet rahvuslike huvigruppide erinevustest, analüüsitakse tugevalt neokorporatiivset Austriat, riigikeskset lähenemist pooldavat Prantsusmaad ning keskmiselt neokorporatiivseid Saksamaad ning Hollandit.

Prantsusmaa kaubandusorganisatsioonide suurteks puudusteks on madal liikmete omavahelise ühistegevus, ideoloogiline killustatus ning ebaefektiivne koostöö valitsusega. Töötajate ühing, mis peamiselt esindab ettevõtlusega seotud inimesi, on suurema tsentraliseerituse ja ühistegevuse astmega ning teeb efektiivset *lobby*-tööd valitsusinstituutides. Prantsusmaa survegruppide mõju võib seega pidada pigem nõrgaks.

Austria kaubandusühingud aga paistavad silma tugeva sisemise ühtsuse ning tsentraliseeritusega. Katusorganisatsioon juhib oma liikmete tööd, koordineerib kogu vastavat poliitikat ja kontrollib palgakokkuleppeid, samuti on olemas väga hea koostöö valitsusega. Ka töötajate ühing on tugevalt hierarhilise struktuuriga ning tsentraliseeritud. Austria huvigruppide mõjukus ühiskonnas on väga tugev.

Saksamaa kaubandusorganisatsioonid on detsentraliseeritud ja madala sisemise ühtsusega, liikmed on väga autonoomsed. Valitsuse mõjutamiseks kasutatakse nii formaalseid nõupidamisi kui ka mitteformaalset *lobby*-tööd. Saksamaa töötajate ühingud toimivad analoogselt kaubandusorganisatsioonidega.

Hollandi nii kaubandus- kui töötajate ühingud on keskmisest tugevamalt tsentraliseeritud ning suurema sisemise ühtsusega, samuti omavad nad efektiivset koostööd valitsusega. Saksamaa ja Hollandi survegruppide mõju ühiskonnas on pigem tugev.

ELi teenuste osutamise vabaduse kajastatus nelja eespool käsitletud riigi seadusandlustes on liberaalseim Saksamaal, mida tõestab ka suur töötajate osakaal madalalpalgalistest liikmesriikidest.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et ELi teenuste osutamise vabaduse formuleerimine siseriiklikus seadusandluses on liikmesriigiti erinev ja sõltub suuresti kohalike huvigruppide aktiivsusest.

Refereerinud Aigi Kasvand

AVALIK ARVAMUS JA LAIENEMINE

Erik Jones, Niels van der Bijl. Public Opinion and Enlargement. A Gravity Approach

European Union Politics. Vol 5 (2004), issue 3, p. 331-351

Artiklis uuritakse Euroopa Liidu liikmesriikide suhtumist laienemisse. Et selgeks teha 10-ne liitunud riigi ning Bulgaaria, Rumeenia ja Türgi suhtumist laienemisse, kasutatakse Eurobaromeetri uuringuid aastatest 1996-2002.

Analüüs koosneb viiest osast. Esimeses määratletakse riigiülese hõimluse roll olemasolevas kirjanduses Euroopa integratsiooni hoiakute kohta ehk kuidas liikmesriigid näevad üksteist Euroopa integratsioonis. Teises osas iseloomustatakse analüüsiks vajalikke andmeid. Selleks küsiti vanade liikmesriikide elanikelt uute liikmesriikide kohta järgnevat: "Iga järgneva riigi puhul, kas te olete poolt või vastu selle riigi saamisel Euroopa Liidu liikmesriigiks?". Kolmandas osas kirjeldatakse

analüüsi mudelit ning tehnikaid. Neljandas osas esitatakse tulemused ning viies osa on kokkuvõttev.

Analüüsi tulemusena tehti järgnevad järeldused: toetuse osakaal korreleerub positiivselt uue liikmesriigi osakaaluga vana liikmesriigi ekspordis ning negatiivselt kui liikmesriikide pealinnad asuvad üksteisest kaugel. “Meie tunne” kasvab kui riigid on üksteisele lähemal ning toimivad koos. Toetus korreleerub negatiivselt põllumajanduse suurema osatähtsusega kodumaises tööhõives. Põllumajandus juhib Euroopa Liidu finantsvooge, seega on ka suhtumine integratsiooni seotud poliitikatega. Kolmandaks, toetus on madalam kui liikmesriik on katoliiklik. Katoliiklikud maad pooldavad süvenemist ja on vastu laienemisele.

Kokkuvõtvalt ütleb autor, et riikide koostoime ning vastastikune mõjutamine mängivad olulist rolli avaliku arvamuse kujunemisel. Liikmesriigid toetavad laienemist suurema tõenäosusega siis, kui ollakse teineteisele olulised kaubanduspartnerid, asutakse geograafiliselt lähemal ning jagatakse ühist piiri. Ka ajaloolised sidemed riikide vahel omavad olulist rolli.

Refereerinud Anneli Verro